

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 2022. december 2-i ülése 5. számú napirendi pontja

Beszámoló a Tolna Megyei Értéktár Bizottság 2022. évi munkájáról

Előterjesztő: dr. Say István, a Tolna Megyei Értéktár Bizottság elnöke

Előadó: dr. Say István, a Tolna Megyei Értéktár Bizottság elnöke

Az előterjesztést előzetesen tárgyalta a Területfejlesztési és Koordinációs Bizottság.

Tisztelt Közgyűlés!

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény határozta meg az értékek feltárásának, őrzésének és továbbadásának alulról építkező országos mozgalmi rendszerét, amelyen belül jelentős szerepet szánt a megyei bizottságoknak. A Tolna Megyei Értéktár Bizottság az országban a legelső között, 2013. márciusában alakult meg, és immár tizedik esztendeje működik, országosan kiemelkedő tevékenysége nemzeti szinten is elismert.

A Tolna Megyei Értéktár Bizottság megújított ügyrendjének II. fejezet g) pontja értelmében a Bizottság évente beszámol tevékenységéről az alapító Közgyűlésnek. Az utolsó bizottsági beszámoló 2021. december 3-án került a testület elé.

A járványügyi helyzet, az illegális migráció felerősödése, az orosz-ukrán háború, annak nyomán az energiaválság, a megugrott infláció magának a kultúrának a jelentőségét nem tudták megrendíteni, de a társadalmi összhangulat alapjaiban megváltoztatta a művelődési szokásokat is. Így a Tolna megyei értéktári mozgalom ereje ugyan nem, de a tevékenységére jellemző korábbi intenzitás lecsökkent. Ezért a jelen beszámoló is jóval szerényebb a néhány évvel ezelőttiekhez képest.

A megyei értéktári munka ugyanakkor nem ürrült ki teljesen, és ez év során is történtek figyelemre méltó eseményei. Tekintettel arra, hogy az előző állapothoz képest a változás az adatokban nem túl nagy, ez alkalommal a beszámoló továbbra is csak a korábbiaktól eltérő típusú néhány mellékletet tartalmaz.

Az aktuális helyzet szerint a Tolna megyei települések 66 %-a, mind a 11 város, valamint 61 község folytat eltérő intenzitású értéktári tevékenységet (1. sz. *melléklet*). Ezzel a kétharmados aránnyal Tolna megye a kiemelkedően legjobb csoportjában található. A megyei értékek számát illetően ugyanakkor magasan megelőzi az ország összes többi megyéjét, ami főleg annak köszönhető, hogy az érintett települések műemlékeit, természetvédelmi értékeit, valamint Népművészet Mestereinek munkásságát a Bizottság külön mérlegelés nélkül a Megyei Értéktárba emeli.

A jelentős változások közepette – ha szerényebb mértékben is – nőtt a mozgalomban résztvevő települések száma. Már az év első szakaszában

csatlakozott Gerjen, és a jelen beszámoló készítésével egy időben történik a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Igazgatóságának patronálásával bizottság alakítása Várdomb községben is, ahol ráadásul az ügy előre lendítésében nagy szerepet vállal a helyi német kisebbség (a megalakulást előkészítő összejövetelen 16 fő vett részt, ami szokatlanul magas szám községi tekintetben). Volt, ahol a helyi bizottság alakult teljesen újjá, így például Madocsán.

Megyéinkben még mindig nem alakult értéktári bizottság a Dombóvári járás nyugati és déli részének számos településén, és többek között nincsenek helyi bizottságok Faddon és Dunaszentgyörgyön, illetve a Zomba-Kéty-Felsónána-Murga települési együttesben sem. Ezt a sort egészíti ki sok egészen apró település a megye földrajzi belsejében.

A két éve életbe lépett új kormányrendelet értelmében helyi értékek felvételéről is dönthet a megyei bizottság azon települések esetében, ahol nem működik helyi értéktár bizottság, de ezt a lehetőséget a vizsgált időszakban nem használtuk ki.

A nehézségek ellenére 2022 júniusában Váralján nagy sikerrel megvalósulhatott a Vár a Megye - Tolna Megyei Értékek Napja rendezvény. Ezen az eseményen 41 település és további tíz partner szervezet mutatkozott be értékeivel, jelen voltak a későbbi csatlakozásra készülő települések is, továbbá az erdélyi testvérmegye, Hargita kiállítói is. A több, mint 700 résztvevőt Potápi Árpád János államtitkár és Fehérvári Tamás megyei közgyűlési elnök köszöntötte, délután pedig díjakat adtak át.

Az eredményhirdetésen sor került a Tolnaikumok bejelentésére, ezt a címet viseli mostantól Mattioni Eszter művészeti munkássága, valamint a Lengyeli kultúra régészeti értéke. (2. sz. *melléklet*) Érték-díjas közösségé vált a Völgységi Értéktár Bizottság, valamint a dunaföldvári Magyar László Gimnázium.

A Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Igazgatósága nemcsak ennek a jeles napnak a megrendezésében volt együttműködő partner, hanem a települések „értéktári érzékenyítésében” is. Az Igazgatóság OKJ-s közművelődési szakemberképzéseinek a keretében is zajlott az erre irányuló együttműködés.

Az idei tanévben a Kincses Tolna Megye Értékvetélkedő a fiatalok számára nem valósult meg, mert tervezett indítása idején a járványügyi helyzet még több helyütt zavarta a közoktatás egyenletes működését. A társadalmi figyelem háború miatti változása okán idén külön online vetélkedő felnőtt csapatok számára sem került megrendezésre.

A fiatalok országos vetélkedésétől azonban megyénk diákjai nem maradtak távol, és az elmúlt évtized legnagyobb Tolna megyei sikerét jelentette a dunaföldvári Magyar László Gimnázium diákjainak Lakitelken elért országos első helye.

A pályázati támogatásfelhasználás nem állt le. A HUNG-2020 pályázatból kiállítási elemek készültek, amelyeket tavasszal bemutattunk a szekszárdi Babits Mihály Kulturális Központban, a HUNG-2021 pályázatból pedig Gasztromegye című szakácskönyv készült. A hivatal sikeresen elszámolt mindkét pályázattal. A kiállítási elemeket ingyenes használatba adjuk a megyei múzeum részére, melynek intézése folyamatban van.

Az előkészületek ellenére nem valósult meg a budapesti Bazilika előtti szokásos Országos Értéknapi, továbbá novemberre meghívása volt Tolna megyének egy nagyobb volumenű bemutatkozásra, de a rendezők javaslatára ezt 2023 tavaszára halasztották, így idén a megyén kívüli szereplések végül elmaradtak.

A közvetlen bizottsági munka jóval visszafogottabb volt a korábbi évekénél, amit a már említett rendkívüli helyzet indokolt. Megyei bizottsági ülés keretében folytatott munkára 2022 áprilisában került sor, amikor 10 érték kaphatott új megyei minősítést (ezek Szekszárdot, Bonyhádot, Simontornyát, Nagydorogot, Gerjént, Tevelt és Lengyelt érintették), valamint a Bizottság javaslatot tett a Közgyűlés Elnöke számára tolnaikummá minősítésekre, illetve megyei értékdíjak odaítélésére is. A megyei értékek száma a döntéssel 71 településen 471 lett. Ezek területi eloszlását a 3. számú melléklet tartalmazza.

A beérkezett települési döntések alapján történő minősítések céljából, és az egyéb aktualításokról szóló döntések érdekében egy következő bizottsági ülés előkészítése folyamatban van.

Határozati javaslat:

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének .../2022. (XII. 2.) közgyűlési határozata a Tolna Megyei Értéktár Bizottság 2022. évi munkájáról szóló beszámoló elfogadásáról

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról szóló 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés c) pontja alapján a Tolna Megyei Értéktár Bizottság 2022. évi munkájáról szóló beszámolót elfogadja.

Felelős: Fehérvári Tamás, a Közgyűlés elnöke
Határidő: azonnal

Szekszárd, 2022. november 21.

dr. Say István
a Bizottság elnöke

Tolna megye értéktári tevékenységgel érintett települései
(a megyei értékeik számával)
2022 végén

TOLNAIKUMOK
kiemelt megyei értékek (25)
2022 végén

2016 (7):

Bonyhádi zománcáru
Grábóci szerb ortodox búcsú
Györkönyi pincefalu
Gyulai dám
Sárköz népművészete
Szekszárdi borok
Szekszárdi Vármegyeháza

2017 (3):

Bukovinai székely betlehemes
Gemenci erdő
Gyönki evangélikus templom

2018 (4):

Bátai Szent Vér kegyhely
Paksi atomenergetikai szaktudás
Sióagárdi népviselet, hímzés és Hímzésmúzeum
Lázár Ervin írói munkássága

2019 (2):

Simontornyai Vár
Tolnai képfestő műhely

2020 (4):

Tamási gyógyvíz és termálfürdő
Nagyszékelyi református templomegyüttes
Paksi Lussonium
Szekszárdi márc

2021 (3):

Ozorai Vár
Mészöly Miklós írói munkássága
Rákóczi-túrók

2022 (2):

Mattioni Eszter művészeti munkássága
Lengyeli Kultúra régészeti értékei

**Tolna megye járásai szerinti
megyei értékösszesítő
2022 végén**

